

Není mé dítě z kukaččího vejce?

Ing. Mgr. Marie Nováková

Jak se vypořádat s tím, že mé dítě je zcela jiné, než jsme si vysnili? Jak sladit svou povahu s povahou dítěte? aneb Vrozené povahové rysy u dětí.

„Jsi si jistá, že je to opravdu můj syn?“ Manželka ztuhla, nechápavě se na něj podívala. „Třeba mi ho vyměnili, viš, v porodnici, stává se to...“ vysvětloval rychle manžel.

Harmonická rodina, oba VŠ, otec schopný, ambiciózní, inteligentní, technické zaměření. První syn zcela jiný, vzhledem, povahou, zájmy i nadáním.

Uběhlo pár let. V telefonu si všichni pletou jejich hlas, známi se smějí: „Kdybys chtěl svého syna zapřít, nikdo ti to neuvěří. Je jako ty přes kopírák.“ Zájmy syna se otci podobají stále víc, povaha, její síly i slabiny. Příběh z kukaččího vejce s happy endem. Nemusí to tak končit vždycky, v rodině tmavovlasých je světlavé modrooké dítě pyšnicí se geny předanými přes několik generací, v rodině klidných flegmatiků se vyskytne dítě divoké, zdánlivě nezvladatelné, zkrátka jiné.

I když říkáme, že jsme připraveni na vše, naše dítě je vysněné téměř vždy. I když říkáme, že si nepředstavujeme, jak bude naše dítě vypadat, jakou bude mít povahu, zejména naše první dítě v duchu „vidíme v jasných barvách“. A potom přijde mezi nás reálný človíček se všemi svými danostmi.

Práce vychovatelů, rodičů, se nepodobá práci sochaře, jak se dříve uvádělo, spíše **modelu práce zahradníka**. Před námi je drahocenný dar života, drahocenné semínko, a my mu pomáháme, aby se rozvinulo do celé své krásy. Zajímáme se o něj. Miluje slunce, nebo stín? Dáme mu, co potřebuje. Zalévá se hodně, nebo málo? Upravíme podmínky. Vyrostete ve vysoký strom s hlubokými kořeny, nebo něžnou květinku? Respektujeme to. Jak mu můžeme pomoci, aby ustál život? Jak můžeme zajistit, aby v zahradě svého života byl šťastný?

Dítě se rodí s **vrozenými rysy**, které v určité míře mohou přetrvávat celý život. Z daností vycházíme, to dobré podpoříme, slabé posilujeme. Vrozenou povahu překrýváme tzv. **charakterem**, tím pozitivním, co lze využít, posílit a na tom vybudovat nové. Snaha se nám vrací. **Nikdy nelámeme, jen posilujeme, usměřňujeme.**

Pár příběhů ze života:

1. Janička se od malička převrací v postýlce, koupat ji je „o strach“. Je živá, pohyblivá, není chvíli v klidu. Brzo se pokouší chodit. Janička má pravděpodobně vrozenou velkou míru aktivity. Jan je dnes dospělý muž, při cestě letadlem neposedí. Musí sedět u uličky i při hodinovém letu se jde projít.

Je zde jistá podobnost. Prostě oba dva jsou tak trochu „neposední“. **Míra aktivity** je vrozená. Aktivní dítě potřebuje pohyb, mnoho podnětů. Je dobré podnikat výlety, dítě nechat se vyřádit – venku, v mateřském centru, tam, kde to nevadí. Potřebuje vybit energii, pak se i snáz soustředí.

2. Petr se vzteká. Je zvyklý jíst přesně ve dvanáct. Jenže v tu dobu byli na cestě od lékaře a tak se oběd posunul. Zlobí, protože v jednu už obvykle spí. Spí do dvou a potom svačinka, takto to má Petr rád.

V dospělosti vstává vždy ve stejnou hodinu a ve stejnou hodinu chodí spát. Vyhovuje mu to tak. Má rád pravidelný rytmus. Dokonce malý Petřík chodí vždy ve stejnou dobu i na nočník.

Také pravidelnost **rytmu funkcí** je dána. Dítě potřebuje rytmus pravidelný nebo na něm nelpí. Je dobré se dítěti přizpůsobit. V životě však je náš rytmus mnohdy narušen. Pro toto dítě by to měla být výjimka, nikoliv pravidlo. Maminka, otec pomalu učí dítě snést nepravidelnost. Možná mu bude nepříjemná celý život.

3. Honzík dostal nové tričko. Je krásné, ale on ho zahodil. Chce to staré, špinavé. Miluje staré hračky, váhá, vidí-li nové věci, tváře. Nevidí několik měsíců tetičku a už se od ní odtahuje. Je pro něj cizí.

Honzík v kontaktním volí **omítnutí nového**. Potřebuje věc přijmout za svou. Chvíli mu trvá, než si na ni zvykne. Na nové tričko si navyká pomalu. Leží na židli v jeho pokoji, je ve skříni. Po nějaké době už je „jeho“ a Honzík ho miluje. Tetička se opodál usmívá, promluví na Honzíka a po nějaké době je „jeho“. Při prvním kontaktu Honzík volí spíše odmítnutí. Svě lidi a věci přijímá a miluje. Jde o krátkodobou reakci na nové podněty. Rodiče s tím počítají a Honzíkovi pomůžou. „Netlačí na pilu. Dají mu čas.

4. To s Aničkou mají rodiče větší trápení. Už několikrát byli v Mateřském centru Klubíčko. Všechny děti si hrály, zpívaly, Anička sedí opodál. Nezpívá – a to doma, je jako skřivánek. Nehraje si, a to doma má nápadů na hru spoustu. Maminka váhá. Asi se jí v Klubíčku nelíbí. Podruhé se něco maličko mění.

Anička si sedla mezi zpívající děti a bere do ruky bubínek. Nezapojuje se, ale už je mezi dětmi. Dnes jsou v MC po páté. Maminka i tatínek žasnou. Dnes Anička jako první z dětí vstala, a šla se přivítat s kočičkou. Navrhla novou písničku a rozhodla se, že půjde na další program. Navíc ještě má novou kamarádku, Soničku.

I co se táče **adaptability, dlouhodobé reakce** na změnu se děti liší. Přizpůsobivost novému je různá. U Aničky je adaptabilita menší, to Marek vítá nové a do školky vzlétl jako střela. Hned je u všeho a hned má všude kamarády, jeho adaptabilita je velká. Ani jedno není lepší nebo horší. Lepší není ani hruška ani jablíčko. Prostě každé má své. Rodič je moudrý a přizpůsobí se. Neodejde s Aničkou z kolektivu, ale dá jí čas.

5. Erik vyloženě ruší. Anita, jeho maminka má pocit, že okolí ji často pozoruje a hodnotí. Když se Erikovi něco nelíbí, ví o tom celé hřiště. Erik zlostně křičí. To Eliška zase pláče. Ale pravda je, že když se Erikovi něco líbí, jeho nadšení je nakažlivé, chytí celé okolí.

Intenzita reakce Erika na podněty, pozitivní i negativní, je velká. Velké protesty, velké nadšení. Marně ho maminka tlumí. Učí Erika usměrňovat zlost a agresi a ví, že i to je vrozená dispozice. Erik se naučí své emoce ovládat a díky schopnosti nadchnout se pro věci, bude mít mnoho přátel. I když maminka má zcela jinou povahu, chápe a povzbuzuje syna. Ale i kárá a napomíná, kde to je třeba.

6. „To snad není možné. Vždyť se ti nic nestalo.“ Zlobí se maminka. Ale Petruška vzlyká a vzlyká. Jirka je divoch, vrazil do ní a ona se nejspíš lekla. Tolik slz pro tak malý problém!

Petruška má **nízký práh citlivosti**. Od malička se trápila pro každou drobnost. Stejný je Vašík. Tuhle plakal nad zabitou mouchou. Petruška i Vašík vnímají citlivě svět. Mohou se zlobit, plakat, urazit. Mají to v životě těžké. Rodiče moudře ví, že v přístupu k těmto dětem jsou citliví. Ony potřebují ujištění o lásce. Potřebují celý život posilovat, výchova spočívá také v tom, že dítě pomalu, krůček po krůčku učíme snést zátěž. Život je náročný a my rodiče učíme děti život unést.

7. S Frantou je to k uzoufání. Mračí se snad na celý svět snad už od narození. Mračí se na děti, na rodiče, na svět. Maminka tajně trochu závidí mamince sousedovic Petřika. Je jako sluníčko bez mráčku. Nic ho nerozhází.

I kvalitou nálady se děti liší. Maminka Frantika se naštěstí často usmívá, nejvíc, když je s Frantíkem. František je stejný jako ostatní děti, napodobuje svou maminku, kterou miluje. A světe div se, po čase i děti vidí usměvavou tvářičku Františka. A maminka? Od té doby co ho má, se odnaučila mračit, těší ji svět plný úsměvů pro svého malého rošťáka.

8. „Vypni to rádio.“ Na Natálku je tatínek přísný. Natálka stále kouká po všem, co se kde šustne a ve škole je to problém. Byla taková už od malička, všechno ji probudilo, stačilo jí vždycky málo. Dnes, když si píše úkoly, musí mít klid. Vedle jejího bratra Adama by se mohlo střílet z děla a on, pokud něco děl, nevidí a neslyší. Maminka si stěžuje na to, že když ho volá k jídlu a on je zrovna zabraný do hry, nevnímá.

Natálka a Adam jsou dva opačné póly. Natálku vyruší malý podnět, Adámek se soustředí snadno. I **schopnost soustředění** je vrozená vlastnost.

9. Také **rozpětí pozornosti a vytrvalost** se dá trénovat, ale do jisté míry je vrozenou schopností. Maminka Lindy a Martina o tom ví své. Proto sedává s dětmi u Večerničku a snaží se zejména Martinovi pomoci, aby vydržel sledovat celý děj příběhu. Potom si o příběhu povídají. Linda, i když je mladší leckdy Martina v pozornosti předčí, ale maminka mu to nevyčítá. Je trpělivá. Vrátil se jí to. I syn její přítelkyně Evy byl podobný a dnes je z něj sympatický student.

Máme své představy. Dítě nadané, krásné a bezproblémově vychovatelné je snem nás všech. Jsou děti, které jsou počítány mezi „obtížné“, tíž se usměřují a vedou. S některými to jde „skoro samo“. Nevíme, jestli naše dítě bude skvělým studentem, vyučí se mechanikem a bude skvělý ve svém povolání nebo stráví život za akademickým stolem? Důležité je, aby našlo samo sebe a bylo šťastné.

Abychom viděli skutečnou krásu dítěte chce to čas a odstup.

Celý život se učíme bezpodmínečné lásce, mít druhého, i dítě, rád takového, jakým je.

Publikováno červen 2011